Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 54. (10.729). Львів, пятниця 12. березня 1926. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Віддають територію, але без майна.

Ще про регуляцію кордонів між РСФРР і УСРР.

Згідно з постановою Всесоюзного Центрального Виконавчого Комітету з 8. січня ц. р. про регуляцію границь між РСФРР. і УСРР, перейшли до України незначні частини території Гомельської, Брянської, Курської і Вороніжської губернії та цілий майже Путивельський повіт Курської губернії. Від РСФРР передавала Україні ці території окрема мішана російсько-українська комісія. Акт передачі відбувся на протязі місяця лютого. З того приводу відбулося в перших днях березня у Харкові окреме засідання Української Центральної Адміністративно-Територіяльної Комісії при ВУЦВК-ті.

На засіданні комісії відкрито дуже цікавий факт. Виявилося іменно, що перед прилученням путивельського повіту до України, московські державні органи вивезли з території повіту все майно, що повинно було перейти разом з територією до України. Центр. Адмін. Територ. Комісія рішила передати справу під розгляд Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету. Вона поступила згідно з буквою радянського конституційного законодавства. Ціла справа піде під розгляд ВУЦВК-ту, а той прийме відповідну постанову та передасть її Всесоюзному Центр. Вик. Комітетові. Звідси справа перейде до комісії, а в комісії знов до ВЦВК-ту. Словом справа затягнеться на ряд місяців а то й літ. Її будуть розглядати, вияснити і накінець вирішувати так же довго, як вирішували справу прилучення до України територій з українським населенням, що попали були якимсь чином (чи не на основі комуністичного самоозначення?) в склад РСФРР. Цю справу вирішували московські потентати довго, бо ще від 1923 р. і все одно не вирішили як слід. При РСФРР. остало ще далеко більше заселеної українським населенням сумежної з Україною території ніж та, яку вона дістала. Вистарчить зазначити, що до РСФРР увійшло 50 тисяч кв. кільом. території з суто українським населенням біля двох міліонів, а Україні припало тепер на основі „соломонівського" рішення московських верхів заледви 3 тисячі кв. кільом. території з невеликою кількістю населення. Ясно, що так само довго буде тягнутися і так само по „соломонівськи" буде вирішуватися справа українського протесту проти факту вивозу Москалями майна з путивельського повіту.

Майно вивезли і заки вся справа процесування за нього дійде до кінця, з майна й сліду не останеться. Будь що будь, але факт із тим майном дуже знаменний! Він цілком не приносить чести ні московським бюрократам, ні московським комуністичним верхам. Видно, що московська захланність і ненависть все і всюди однакова, не зважаючи на те, при яких обставинах і в яких людей вона проявляється. І монархіст і демократ і комуніст — усі вони під тим оглядом однакові, усі вони перш за все московські захланні імперіялісти, а потім уже, деякі з них то й... комуністи. Вивіз майна з призначеної для України території — цеж звичайний грабунок, звичайна кража. А поповнили її ті, що звуть себе найбільше толерантними, найбільше справедливими і найбільше чесними ідеольогами. Колиб такий факт мав місце при царському режимі, це нікого не дивувало би, але цеж діється при оспіваному ідеалі національної політики комуністів.

За те приходиться просто голову склонити перед зворушуючою толеранцією, наівно-сентиментальним запобіганням і просто невільничим тупцюванням біля всіх істнуючих і неістнуючих національних меншостей на Україні, щоби, не дай Господи, котра з них не обвинувачила харківського уряду та керуючих чинників КП(б)У в занедбуванні комуністичної національної політики. Для прикладу не підемо далеко, а кинемо оком на діяльність тоїж української Центральної Адміністративно-Територіяльної Комісії, що обурялася вивозом майна з Путивельщини. Вона на томуж засіданні прийняла постанову: „Через те, що на території кол. Путивельського повіту що приєднується до України, є компактні маси російського населення, то, щоби забезпечити національні права того населення Центр. Адм. Тер. Комісія запропонувала Окрвиконкомам, між які ділиться територію, виробити в негайному порядку плян виділу російських адміністративно-територіяльних одиниць". Цю постанову процитували ми дослівно за харківськими „Вістями". Вона дуже знаменна для тої політики, яку проводять місцеві комуністи на Україні. Не поладнавши ще як слід одної справи, звязаної з самим актом прилучення, вони вже заздалегідь продумують над тим, щоби не сталася яканебудь „кривда" тим зникаючим серед українського моря російським острівчикам.

Як би таксамо піклувалися українською меншістю на території РСФРР. московські комуністичні головачі, то можна би бути певним, що тій меншости в Росії булоб далеко краще ніж теперішній українській більшости на Україні. Ясно, що таке розуміння національної політики і таке її проводження не приносить ніякої чести територіяльно українським комуністам. Що більше, воно їм навіть сильно шкодить, бо розбуджує до них серед широких кол свідомого українського населення зовсім зрозуміле упередження та недовіря.

В. М.

Від Бріяна до Бріяна,

Державний скарб, партії та виборці, Париж - Женева.

„Король помер, нехай живе король!" Цей старофранцуський оклик не є таким правдивим навіть у відношенні до короля, що наступає після смерти свого попередника, як у відношенні до міністра, коли він приходить знову до влади, безпосередно після свого упадку. Бріян подався до димісії, Бріян творить кабінет. Ніхто з пропонованих кандидатів не хотів узяти в руки керми Франції в такий мент. Одинокий сміливий — Кайо поставив умовину, що премієр міністрів мусить бути одночасно міністром фінансів. Скарб є Ахилевою пятою французької політики. Одначе Кайо є символом безкомпромісової згоди з Німеччиною, а Бріян мусів би в його кабінеті задержати портфель закордонних справ, щоби продовжувати працю в Женеві як делегат Франції. І там вести політику бодай зовнішної опозиції супроти домагань Німеччини, в обороні кандидатури Польщі.

Тому единим виходом зі ситуації — у мент, коли вся Рада Ліги жде в Женеві на поворот Бріяна — було почати ще раз усе наново. З тою зміною, що новий міністр фінансів виступить з новим проєктом санації держави. Семим з черги. Париж рахує, що може за той час прийде якийсь новий подув з Женеви. Бріян є диплёматом тисячі штук; без ніяких пересудів, ніяких упереджень у політиці — скильний до всіх компромісів, щоби лише мати змогу розмовляти з противниками; тоді він має вигляди перетягнути їх на свій бік.

Упадок Бріяна був спричинений незгодою партій, з яких кожна має окремі зобовязання супроти своїх виборців. Ні одна партія не хоче стягнути на себе ненависти за драконський закон податкових тягарів — єдиний закон, необхідний для сучасної Франції. Навіть вислів довіря для уряду, що хоче перевести такий закон, лякає парляментські фракції. Та ще більшим острахом віє на них перспектива упадку вартости франка. Це означає державну катастрофу. Тому як довго тривала у французькім парляменті гостра критика фінансових проєктів, усі почували себе добре. Коли Бріян загрозив димісією і виконав її — прийшло збентеження, дезорієнтація. Париж не може жити нині без успіхів у Женеві, так само як не може Льондон або Берлін. А коли в Женеві лишаться тільки заступники Бріяна, хоча би це були такі старі диплёмати як Поль Бонкур або Люшер, Париж не може спати спокійно.

Тому Бріян вертається і до міністерства і до Женеви.

Чи Німеччина досить роззброєна?

Пять формальних питань і одно фантичне твердження.

Довірочна нарада самих членів Ради Ліги Націй засувала кілька передвступних питань щодо вступу Німеччини до Ради. Вони такі: 1) чи внесок, щоби допустити Німеччину предложений у правильній формі, 2) чи уряд, що зголошує внесок істнує, de iure та de facto, 3) чи Німеччина має устійнені кордони, 4) чи ця держава має повну суверенність, 5) які є права німецької держави на підставі її діяльности та заяв, головно а) щодо міжнародніх зобовязань, б) щодо приписів Ради Ліги дотично роззброєння.

У дискусії над цими поодинокими питаннями, представник Італії, Шіяльоя, виголосив промову, яка була для всіх великою несподіванкою. Він стверджував, що останній пункт у поставлених питаннях не є споняний Німеччиною і домагався перевірки, чи вона виконала зобовязання в справі роззброєння. Таким робом справа затягнулась. Контрольна комісія марш. Фоша мусить раніше висловити свою думку. Німецька преса підкреслює факт, що ніхто не сподівався, щоби наради щодо наведених питань були довірочні і щоби супроти Німеччини ставили тепер сумніви, які раніше звертали до Болгарії, Австрії та Мадярщини.

Вирізки.

„Вершок глупоти".

Пепесівський „Роботнік" з 9. ц. м. (ч. 68.) пише:

„Польська політика на східних окраїнах є вершком глупоти. Від ряду літ доказуємо це тисячами фактів. Але дотепер можемо ствердити тільки один наслідок нашої критики: в широких колах громадянства, також в буржуазійних колах, не виключаючи розумніших буржуазних міністрів, істнує пересвідчення, що справді наша окраїнна політика нічого не варта. Але на тому кінець. Страшна глупота лишається без зміни. Окраїнами (кресами) управляє всевладно найбільше реакційна в Польщі місцева поміщицтво, яке має на свої послуги адміністрацію, здатну лише робити зло. На сторожі окраїнного гнету і безправства стоїть націоналізм, який згідно з пресартлічними зразками гакатизму і „обрусєнія" не дозволяє порушити нічого з тих окраїнних порядків.

Коли під впливом вимог і конечностей закордонної політики і під нашим натиском (?!) починає в темноті продиратися думка, що так далі не може бути, місцеве поміщицтво, місцева бюрократія і — розуміється — націоналістичні партії напружують усі сили, щоби скінчилося лише на розмовах, щоби нічого не змінилося, щоби кожна спроба зміни на ліпше була здавлена в зародку.

Тов. Голувко засував в „Роботнік"-у образ поведінки польської адміністрації на Волині у відношенні до культурних потреб українського населення. Так то гакатизм найдурнішого й найординарнішого рода! Прусько-московська наука не пішла в ліс."

Новий уряд Бріяна.

10. березня остаточно утворено французький уряд. Його склад: Бріян през. ради мін. і загр. справ, справедливість Петро Ляваль, внутр. справи Мальві, фінанси Роль Пере, війна Пенлеве, маринарка Жорж Леґе, торговля Даніель Вінсен, суспільні роботи Де Монзі, просвіта Лямуре, хліборобство Жан Дюран, кольонії Лев Періє, ренти Журден, праця Дірафур. В год. 2 нічю Бріян предложив президентові републики своїх співробітників. Новий уряд представиться мабуть 14. березня.

31. I. 1960 Depp. Nr. 31. wezwa dalszego zabrano. O tem Wielebnego Księdza zawiadamiam z wezwaniem do złożenia grzywny do dni 14-tu, a to pod rygorem egzekucji na koszt Wielebnego Księdza. — Starosta: Rappé.

— **Доношцицька манія.** „Слово Польське“ вичислює громади, в яких уживають українських печаток або польсько-українських, домагаючись, щоби їх „остаточно сполыщити згідно зі законами“.

— **Місце для інженіра-землеміра.** Пишуть нам з Нового Села: В розмові з адвокатом Сеньком у Новім Селі довідався я, що інженір-землемір мав би там 5—6 літ великий навал почитної праці. Від кастиця має прийти туди Жид. Чи не знайшовсь Українець, що ше цього місяця осів би в Новім Селі? На місці є нотар Українець (Стечкаський), околиця багата, народ свідомий, тому думаю, що й поміж Жида наш чоловік мав би багато вдячної праці.

— **Конференція католицьких епископів** усіх трьох обрядів, що радила на днях у Варшаві, виробила спільну заяву „про забезпечення католицькому супружому звязкові його сакраментального характеру“, противлячись „якнайрішучіше „Ст. шлюбам і цивільним розводам“. „Супруже — кажеться там — заключене перед цивільним урядовцем, є неважне, бо противиться божим правам“. Обовязком катол. виборців вимінути на своїх послів, щоби вони не співділали в ухвалюванні законів, що прямують до розірвання святости супружа. Ця заява епископату має бути вручена представникам уряду й управам партій сойму й сенату, а пароxи мають її відчитати в найближчу неділю своїм вірним у церкві.

— **Ловля жіночих торбинок.** Вже від минулого року повторяються на львівських вулицях напади на безборонні дам, яким якийсь прудконогий Меркурій вириває торбинку, накиваючи пятами. Він вибирає звичайно перехресті вулиці, щоби міг затерти сліди втечі. Цей хитрун зловлений кілька місяців тому припадковими людьми, які придержали його за крадіж такої торбинки, прикинувся бідним студентом, що краде перший раз з нужди. Називається він М. Стопніцький і переховує у своєї любки, дозорчині дому, Гуцулякової склад торбинок і непоганну гардеробу. Одна з дам пізнала його по характеристичним рагланії.

— **Зі злодійської хроніки.** Грошева криза додає фантазії рижним пройдисвітам. Нема дня, щоби не вийшло на верх кілька нових ошуканств у такім невеличкім місті як наше. Якийсь пан Тайтман, що раніше вже практикував як ошуканець у Кракові, повідомляв телефоном антики, кавярні та готелі, що туди прийде післанець з листом від одної відомої великої особи за грішми. — Ізраель Гіршгорн і Хаім Гутман кандидати на рабінів (!) пропустивши у подорожі зі Львова до Станиславова чужі гроші, які везли до родини, повідомили поліцію, що на них напали бандити та ограбили їх. — Специялісти від срібної посуди, що минулої осени обікрали кілька домів, перепродували її золотареві Рейсберові через посередника. Один з них Тененбаум видав своїх спільників: Ковальчука та Нікротовича, коли поліція найшла деякі вкрадені ними річи у згаданого золотаря, що їх перетоплював. — Легка дама з Лодзі, Марія Юзвевська, що приїхала на „гостинні виступи“ до нічних льокалів, найшла простий спосіб до кишені молодців. Яким вона подобалась і запивала їх, а коли засунули добувала з їх кишені портфелі з грішми та втікала.

— **Новий науковий журнал на Україні.** Українська Головнаука починає видавати науковий двомісячний журнал п. н. „Наука на Україні“. Метою нового журналу має бути знайомлення широких кол української суспільности з організацією та ходом наукової роботи на Україні. Журнал буде знайомити читачів також з науковим життям инших країн і з останніми досягненнями світової науки. Журнал містити́ме статті принципового характеру, присвячені проблємам наукової роботи на Україні та в Радянському Союзі. Перше число цього журналу вже виготовлене до друку. Вступну статтю написав проф. Яворський. В тому ж числі підуть статті Ковалевського, Соколовського, Яната, Палладіна, Дубровського, Тутковського, Буцескула і инших. Перше число дасть великий інформаційний огляд про роботу Української Академії Наук, звіти про працю дослідних катедр, про наукові поїздки, наукові новини, бібліографію і инше. Слід зазначити, що поява цього журналу була заповіджена давно. Зокрема дуже настоював його виданню голова Укрголовнауки проф. Яворський, що ставився неприхильно до редагованого акад. М. Грушевським наукового журналу „Україна“. Чи в звязку з появою цього нового журналу „Наука на Україні“ не припиниться видавання „України“ покищо не знаємо, але зазначуємо, що це не виключене.

— **За Українську Фільгармонію.** Відомий харківський музичний критик І. Туркельтавб помістив у літературному додатку до харківських „Вістей“ „Культура і Побут“ (ч. 9) статтю, в якій доказує потребу створення української фільгармонії. „У звязку з розвитком української музики — пише автор — і появою власного матеріялу для виконання, а також появою гідних виконавців, у звязку зі зростом музичних сил і музичних потреб повстає питання — врегулювати виконавчу частину, тобто поставити справу так, щоби суспільні вимоги щодо музики задовольняти кращою продукцією в належній якости, а виконавці щоби мали змогу раціонально використати свої здібности на музично-спожиєвому ринкові. З багатьох причин і умов для нас це підтверджується ще одним моментом: потребою будувати музичне життя так, щоби створити найсприятливіші умови для дальшого розвитку радянської музичної культури. Отже сама собою повстає проблєма організації української фільгармонії. Ідея її заступання належить Муз. Т-ву ім. Леонтовича, що заялося підготовною роботою над обговоренням цього питання“. Туркельтавб уявляє собі фільгармонію як самостійну організацію, що зможе стати твердо на ноги тоді, як буде мати сильну матеріяльну підставу. А тому пропонує, щоб її зорганізувати як акційне товариство. Маючи цілковиту господарську самостійність, мистецька діяльність фільгармонії мусить підлягати контролі якоїсь авторитетної музично-громадянської организації. Такою організацією, на думку Туркельтавба, може бути тільки Муз. Т-во ім. Леонтовича.

— **Політбюро КП(б)У.** Центральний Комітет Комуністичної Всесоюзної партії затвердив політичне бюро української комуністичної партії більшовиків України в такому складі: Каганович, Петровський, Чубар, Рухимович, Радченко, Клименко, Затонський і Скрипник. Генеральним секретарем партії назначений далі Каганович. Як відомо то до Центрального Комітету ВКП. не входить ні один представник КП(б)У. Петровський є тільки заступником члена Політбюра при Ц. К. Всесоюз. Компартії. У складі всесоюзної делегації до Комінтерну є тільки двох представників КП(б)У, а то: Мануїльський і Шумський.

— **Пожежа театру.** Цими днями згорів у місті, де вродився Шекспір, Стретфорд-он-Евон, славний на весь світ Шекспірівський театр. Вдалось урятувати цінну бібліотеку, вартісні автографи та портрети акторів. Театр цей одчинено вперше в 1879 р. і щорічно в день уродин великого драматурга організовано там велике свято.

— **З шахових змагань.** У першій серії шахових партій на міжнародніх змаганях на Семерінгу великою несподіванкою була програна славного російського шахіста Альохіна проти Німцовича. Несподіваним був також успіх старого Яновського проти Грінфельда.

— **Дорогий закон.** Американський генерал Ендрюз заявив у вашингтонськім парляменті, що переведення закону про заборону алькоголю на р. 1926 коштуватиме Злучені Держави яких 25 мілонів долярів і що такі кошти ледве чи виплатяться...

— **„Свобода“ ч. 10.** містить: Памяти найбільшого Українця. — Проти „політики винищування“. — Вага політичної організації. — Не спускайте з ока! — Не служить їм українське повітря. — Зарібкова еміграція. — Комунікат УНДО. — Засіви кредити. — Радянська справедливість перед судом. — Всюди однаково. — Що чувати в світі. — Новинки. — В справі Шевченківського і Франківського обходу. — В справі управи тютюну. — Зразковий театральний гурток. — Дописи з краю.

— **Білети** на концерт Любки Колесса належить викупити до кінця цього тижня. Від понеділка (15.III.) замовлення тратить вагу. 1163 1—1

✝ Посмертна згадка.

Юліян Андрейчик уч. VIII. кл. гімн. в Сяноці, син о. Петра Андрейчика, пароха з Залужа упокоївся в 18. весні життя по тяжкій і довгій недузі дня 28. лютого ц. р. Похорон відбувся дня 2. березня ц. р. Батько стратив у Покійнику многонадійного, ідейного і всіми любленого сина. Рідна земля, яку так щиро Покійник любив і рвався до праці на народній ниві, та жив і працював вже много для свого народа в своїх товариствах і аматорських кружках, нехай буде Йому пером. 1393 1—1

о. Модест Горницький, парох в Шклі, яворівського повіту, помер дня 20. лютого ц. р. в 26 р. життя. Покійний був ревним і любленим душпастирем. В похороні взяли участь великі маси народу й інтелігенції. В околиці був відомий Покійник яко „безсребреник“, котрий всі церковні треби виконував за квіти, ніколи не реалізовані. Імя Покійного відоме ширшій громаді, як музика й організатора сільських оркестр. Будучи якийсь час учителем в Маґнові, зорганізував там велику оркестру. Яко сотрудник в Уличам зорганізував і там велику капелю. В Шклі закупив своїм коштом оркестру на 38 інструментів, якою дириґував особисто до смерти. В. И. П.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Театр під дирекцією Н. Бойко.

Самбір. Саля „Сокола“.
12.III. „Без вини виноваті“.
18.III. „Мазепа“.
19.III. „Дибук“.
20.III. „Ой не ходи Грицю“ (прощальна вистава).

Борислав. Саля „Народного Дому“.
13.III. „Дибук“.
14.III. „Ревізор з Петербургу“.
15.III. „Пан Гетродовський“.
16.III. „Без вини виноваті“.
17.III. „Мазепа“ (прощальна вистава).

Готується до постановки оперета „12 жінок і 1 муж“ або „Жінки Ізфета“.
1337 9—?

Український Театр під дир. І. Когутяка.

Грималів. Саля „Народнього Дому“.
Субота 13.III. „День і ніч“.
Неділя 14.III. „Барон Кімвель“.
Понеділок 15.III. „Послюбна ніч“.

З днем 15. лютого заангажовано з Львівського Театру п. Сокальську і п. Блавацького як режісера.
1380 3—?

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру під дир. О. Міткевичевої.

Чесанів. Саля „Нар. Дому“.
12.III. „Дні нашого життя“.
13.III. „Визрест“.
14.III. Прощальна вистава. „Казка старого млина“.
Початок точно о год. 8-ій.

Молодь III. Державного Учительського Семінаря у Львові уладжує в пятницю, дня 12. березня (марта) 1926. року, в великій салі „Народнього Дому“ КОНЦЕРТ у честь незабутнього Генія Тараса Шевченка. Початок точно о 7-ій годині вечером. Вступ за добровільними датками від 1 зол., для шкільної молоді від 50 сот. 1364 2—2

Замість китиць з нагоди вінчання Вп. п. Северина Кравцьова з Вп. п. Магдалиною Драганівною, молодий і дружба зложили на „Рідну Школу“ 50 зл. За жертву цю складає щиру подяку Старшина Кружка УПТ-ва в Дрогобичі. 1389 1—1

Іспити з богословських предметів для II-ої серії ординандів відбудуться у вівторок 16. березня ц. р. о 4. год. попол. в Дух. Семинари у Львові. — **Деканат Богословського Виділу.** 1386 1—1

Дрібні оголошення.

ІНТЕЛІГЕНТНА вдова, що розуміється на кухоларстві, глядає місця до заряду дому у священика або світського. Зголошення слати на руки проф. Дриґинича в Болехові. 1338 ?—3

ПАСІЧНИЧА СПІЛКА, Львів, Підвалля 9., пригадує п. п. Пасічникам, що час надсилати віск для перерібки на вощину, поспішайте, щоби не спізнитися! Умови продажі вощини й перерібки, як і минулого року $^1/_4$ від 1 кг. виробленої вощини, або рівновартість цього в золотих. Вощина з нашого воску в ціні 9·50 зол. за 1 кг. Рівнож поручаємо ріжнородне пасічницьке знаряддя. Цінники на бажання. 1371 3—3

ШКЛЯРСЬКА РОБІТНЯ В. Стельмах, Львів, вул. Линдого 3. виконує всякі шклярські роботи по низьких цінах. 1361 4—6

ЧЕСНОЇ служниці, яка занялася би господарством, пошукує учителька. Зголошення Кирилюкова, Липки п. Підкамінь б. Рогатина. 1392 1—1

НОТИ на орхестру. В. Безковойний: 1) „Для розради“, коломийки на орхестру сальонову. 2) „Збірка пісень“, квартет смичковий. 1391 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Оголошення

Загальні Збори Товариства Філія „Просвіти“ в Новім Санчи відбудуться дня 21. березня (марта) 1926 о год. 5. попол. у власній кімнаті, на котрі всіх П. Т. Членів запрошує Виділ Товариства. 1387 1—1

Шевченківське Свято в Кракові

відбудеться заходом всіх українських товариств в Кракові дня 14. березня о год. 7·30 веч. в салі старого театру при ласкавій співучасти композитора В. Барвінського як піяніста, на яке просимо всіх Українців міста і округа Кракова обовязково прибути.

Білети можна набути від 10. г. рано при касі старого театру.
1390 1—1

Надзвичайні Загальні Збори

Кружка УПТ-ва в Дрогобичі відбудуться в понеділок дня 15. березня (марта) 1926, год. 12. в полудне в салі „Народнього Дому“ в Дрогобичі, вул. Стрийська ч. 12. зі слідуючим деннем порядком:

1) Відкриття Загальних Зборів.
2) Відчитання і принняття протоколу попередніх Загальних Зборів.
3) Звіт комітету будови „Рідної Школи“, дискусія над звітом і полагодження справи будови власного дому.
4) Внески і запити.

В браку комплєту відбудуться Збори в тім самім місці о годину пізніше при якій небудь части членів (§ 76 статута).

Д-р В. Пацлавський
голова кружка.
1389а) 1—1

Оголошення

Товариство „Взаїмна Поміч Українського Учительства“ у Львові, вул. Оссолінських ч. 8. II. пов. видержавить ведення кухні на 100 осіб денно в „Учительській Оселі“ у Ворохті на липень і серпень ц. р.

Умови: Фаховець-мужчина, Українець, кавція, власне кухонне і столове начиння, накриття, служба, список страв на поодинокі дні тижня (ціна харчу не може перевисшати цін місцевих пансіонів). Речинець внесення оферт до 30. березня ц. р.
1340 1—2 Управа Товариства.

Поки Комісія не усталить, з якою частю вартости будинків хтось з членів „Дністра“ буде приділений до „Дністра“ або до П.Д.У.В., поти П.Д.У.В. не має права стягати які-небудь належитости від членів „Дністра“. Однак члени „Дністра“ мусять свої премії в „Дністрі“ негайно поплатити.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

відкриття курсів прислали новій установі серде́чні побажання.

Якжеж до тієї акції над будовою вищого, університетського наукового заведення ставився царський уряд?

На це питання находимо основну відповідь у згаданому вже звіті, а саме у розділі: „В дношення до державної влади". Поділимося цими інформаціями з нашими читачами: Товариство Наукових Курсів уконституувалося 28. грудня 1905 р. на загальному зібранні та вибрало управу. Справа легалізації була в неясному положенні. На засіданні 7. квітня 1906 р. управа рішила відповідно до щойно виданих розпорядків зголосити у генерал-губернатора заснування товариства та виждати приписаних два тижні. Коли речинець минув без відповіди, управа признала, що товариство істнує законно і тепер тільки начало робити заходи в справі дозволу на ведення курсів, який одержано від генерал-губернатора, а саме на ведення курсів математично-природничих, технічних, гуманістичних і рільничих. Вкінці зареєстровано статут 8. листопада 1906 р.

На тих основах ведено курси в академічному році 1906—7.

Одначе російський закон про прилюдне навчання не мав приписів, якіб торкалися того рода діяльности, яка повстала в научнім заведенні товариства. Тому треба було для кожного прелегента виєднувати окремо дозвіл навчання. З кінцем шк. р. 1906—7 зажадав генерал-губернатор, щоби йому подано теми і змісти викладів нового прелегента Масонія, посла до першої Думи. Управа відповіла, що це не є потрібне, бо вона ділає в межах зареєстрованого статуту. Одначе вкінці мусіла приноровитися до цього домагання і відтепер майже все предкладала програму нового курсу до затвердження генерал-губернаторові. Крім цього повідомлювано оберполіцмайстра про місце і час викладів вразу що місяця. Але що на такі часті повідомлення жалілися поліційні урядовці, то обмеженося на щорічні повідомлення. Коли на російський університет вписалося мало студентів, помічник губернатора закинув, що Курси роблять конкуренцію університетові. Одначе він дався переконати, що так не є і залишив їх в спокою.

В половині 1907 р. вийшов розпорядок, що прилюдні виклади мають мати дозвіл наукових властей. Тому внесено прохання до куратора варшавської наукової округи, але тимчасом дозвіл на інавгурацію нового шкільного року на університетський лад виєднано у оберполіцмайстра.

(Докінчення буде).

Народній зїзд в Копичинцях.

В суботу дня 6. березня в год. 12-ій в полудне відбувся в салі Народнього Дому в Копичинцях Повітовий Народний Зїзд Українського Національно-Демократичного Обєднання. Прибули на нього делегати 28-ох громад копичинецького й судового гусятинського повіту. Всіх присутніх було понад сто, переважно селяне. Зїзд відкрив короткою промовою д-р Завалицкут. Предсідником зїзду вибрано п. інспектора Остапчука. Предсідник посвятив декілька теплих слів діяльности бл. п. д-ра Сафіяна, першого організатора Копичинеччини, а присутні вшанували його память повстанням з місць. Політичний реферат виголосив секретар Обєднання п. Володимир Целевич зі Львова. Референт представив політичне положення українського народу під теперішню пору, вказав на потребу сильної політичної організації, бо лише в тому випадкові український нарід могтиме ставити опір ворожому наступові. Вкінці представив програму й організаційний статут Українського Національно-Демократичного Обєднання. По рефераті вивязалася широка дискусія. Всі присутні заявилися за Українським Національно-Демократичним Обєднанням. В дискусії підношено потребу політичної організації, ріжні зловживання адміністраційної влади й конечність осування в кожному селі громадської партійної організації. Довшу дискусію викликала справа осідку Повітового Народнього Комітету, а саме чи має він бути в Копичинцях, чи Гусятині. Цю справу полагоджено в цей спосіб, що один заступник голови має мати стале місце замешкання в Копичинцях, а другий у Гусятині. Опісля вибрано Повітовий Народній Комітет, а всі присутні делегати зобовязалися перевести партійну організацію по селах. Замітити годиться, що в копичинецькім повіті розвиваються дуже гарно кооперативи і цей повіт належить до найбільш свідомих під політичним оглядом. Акція Даниловича й польських партій є в тому повіті безуспішна, а також инші українські партії не мають там ніякого впливу ні сили.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Поважне положення Польщі.

У кульоарах польського сойму обговорюють вістку, яка наспіла з Женеви. Згідно з тою вісткою, присланою до центр. властей през. ради мін. Скшиньским, положення Польщі на міжнароднім форум в Женеві представляється дуже поважно. Всетаки Ск. не тратить надії. В інтервю з кореспондентом „Н. Фр. Пр." прем. Скшинський заповів упадок свого уряду, колиб Польща не одержала постійного місця в Раді С. Н. Вістку про заповіджену димісію уряду Скшиньского тому два тижні помістила була добре поінформована льондонська преса.

Литва проти Польщі.

Литовський мін. загр. справ Реуніс в інтервю з рижським „Сегодня" заявив, що Литва в Женеві голосуватиме проти признання Польщі місця в Раді.

Женевські наради.

Швайц. тел. аг. повідомляє, що не офіціяльне засідання членів Ради С. Н. тривало три години. Після засідання члени заявили, що праці поступили наперед. Члени Ради розмовляли в повному порозумінні з нім. делегатами. Після повороту Бріяна до Женеви наради йтимуть дальше. Бріянови припаде завдання оконечно приложити руку до приготованого твору. Бріян виїхав до Женеви в четвер. Чемберлен відвідав Лютера і Штреземана і конферував із ними довший час. Опісля відвідали нім. делегатів Бонкур і Люшер. Справу зміни адміністрації басейну Саари розглядатимуть щойно після вступу Німеччини до Ради. Справу конференції розброєнь і економічну розглядатимуть слідуючого тижня.

Неуступчивість Німеччини.

„Н. фр. Пр." повідомляє з Женеви, що Чемберлен старався всіми способами вплинути на німецьких делегатів. Заходи його були безуспішні. Німеччина відкидає всякий компроміс. Англ. часописи згідно констатують, що нім. делегація ні трохи не відступила від своїх жадань. „Дейли Тел." повідомляє, що вигляди инших держав (поза Німеччиною) на признання їм постійного місця в Раді майже ніякі. Шведський дел. Унден неполомно обстає при свому становищі. Шіальоя посередничив між обома сторонами, але безуспішно. Обговорювали основно його предложення, а Чемберлен надармо старався наклонити Лютера й Штреземана до уступок.

Демарш евр. держав у Китаї.

Дипл. представники европейських великодержав 10. III. звернулися до китайського мін. загр. справ із спільним жаданням негайно перервати домашню боротьбу в Китаї. Колиб це не сталося, евр. держави на власну руку переведуть пацифікацію краю.

Авантури в чеськім сенаті.

На засіданні чеського сенату 10. III. прийшло до авантур. З нагоди інтерпеляції одного сенатора в справі вибуху гранатів на вул. Праги, комун. сенатор спитав мін. вн. справ: до чого то потрібні гранати. Мін. відповів: Для нас комуністи не потрібні гранати, для вас вистарчить гумова поліційна палиця. Ціла лівиця счинила на те велику бурю. Щойно після загрози предс. Кльофача виключенням кількох сенаторів, успокоїлося.

М. антанта і Рада С. Н.

На останнім засіданні малої антанти в Темешварі рішили, щоби на майбутнє члени малої антанти по черзі займали місця в Раді С. Н. Після Чехословаччини на цьогорічній соймовій сесії мала би зайняти місце в Раді С. Н. Румунія, а при слідуючих виборах Югославія.

Політ. склад франц. уряду.

Політично новий французький уряд складається з 10 послів і 3 сенаторів, у цьому 6 рад.-соц., 2 републиканців-соціялістів, 2 депутовані рад. лівиці, 2 представники лівиці та 1 депутований безпартійний.

Грецько-іт. порозуміння.

Конференція між грецьким мін. загр. справ Руфосом і Мусолінієм — як повідомляє „Дейли Тел." довела до порозуміння обох держав у Малій Азії.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 7·86 — 7·88 канад. дол. 7·65 — 7·70, чеські кор. 0·23·00 — 0·23·25, леї 0·3·00 — 0·3·14, франки фр. 0·28·00 — 0·28·25, фр. швайц. — — 1·45, англ. фунти 36·00 — 36·50.

Золото. 20 кор. 30·00 —30·50, 20 франк. 27·50—28·25; 20 марк. 35·20—35·60; 10 руб. 38·00—38·50.

Срібло. Австр. кор. 0·62·50—0·63·00, 5 ав. кор. 3·30—3·36, фльорени 1·65—1·70, рубл. 2·66 — 2·79, рубель дрібним сріблом 1·32 —1·36.

Збіжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 36·00 — 38·00 жито галицьке з 1925 р. 24·50—25·50, ячмінь галицький бров. —·— до —·—, овес гал. 22·50—23·00.

Відгуки дня.

Маскарада.

Хто обравився, хто легко зажив, або хто забув про цьогорічну маскараду „Театральної Кооперативи" — той має повне право позеленіти зі злости. З огляду на чимраз „кращі" часи, лиш чи коли доведеться йому побачити щось ліпшого, хіба... щоби побачив...

Початок балю був назначений на 9 годину, від одинадцятої почали сходитися гості, а рівно в півночі почалася забава.

Велика скількість масок, що заповнила салю „Народнього Дому", грала сіми красками веселки, а музика — усіми тонами фавни і флори (спершу навіть по тверезому).

Помкрасні килими з робітні Хамули перемінили холодні салі „Народнього Дому" на теплі і затишні кутки. Навіть убикації „Укр. Бесіди" втратили свою старечу неприязність і робили міну українського клюбу, якого здається ніколи Львів не дочекається.

Маскарада! Не знаю, чому [illegible] називається масковий баль. Як [illegible] було легко завважати, не кожна маска була *рада*. Раді були ті, яким у масці було більше до лиця і ті, які дістали нагороди. Але багато, дуже багато, було розчарованих. Адже кожний, хто переодягається, має надію дістати першу нагороду. А що перших нагород є мало, а тісніше беручи тільки одна, то ясно що не всі можуть дістати її. З того повстають потім неприємні кваси, які неменше докучають від квасів черевних.

На слідуючий рік треба буде зробити так, щоб усі маски дістали першу нагороду, а певно не буде ніяких нарікань.

З цьогорічної маскаради мені найбільше подобалась одна маска, яка представляла невинність. Я довший час не міг пізнати, хто це, а щойно пізніше догадався. Це була дуже добра моя знайома, яка зовсім не переодягалася, а тільки змінила вираз лиця і рухи та раз-у-раз спускала очі. Нажаль, я не мав рішаючого голосу в жюрі і не міг дати їй першої нагороди. За те віддав я їй своє серце, в якім вона пануvала неподільно аж до появи слідуючої невинности, більше правдивої, бо замаскованої...

З переборних гостей найбільше подобались мені мущини. Деяких я до кінця балю не пізнав, так змінив їх фрак або смокінг. Просто до непізнання!

Жіночі костюми були гарні, але могли бути ще кращі, як би пані були рахувалися з психольогією глядачів. Деякі геніяльні помисли не робили відповідного вражіння тільки через дрібнички. Наприклад: помисл Єви був знаменитий, але не треба було її представляти щойно після вигнання з раю[?]. Або електрична лямпа. Прекрасна була, просто чаруюча, але контакт був так укритий, що годі було її засвітити. А „Преса"!! Виглядала знаменито, але малого фейлєтону не було видно і тому не могла числити на мій голос.

Всі ці дрібниці дасться на другий раз легко усунути і вражіння певно потроїться. Тоді я не буду в клопоті при відданні голосу на найкращі маски, а містє з масок не буде мучитися стилістикою і ортографією анонімів перед маскарадою.

На столику лежить саме один з анонімів, що я дістав перед балем, але — жаль — прочитав щойно нині.

Шановна Авторко! Як вже рішаєтеся стратити день на написання листівки, то звертайте увагу на ортографію. Вислів „Спротекції" так не пишеться, хіба з... третій нормальний і то коли в школі українська мова надобовязкова...

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число „Діла" впало знов жертвою конфіскати. Вичеркнено в ньому одно невеличке місце й закінчення зі статті „Пародія і насміх" і одно більше місце й ціле закінчення статті проф. М. Лозинського п. з. „Польська пропаганда за кордоном". Це вже 26-та конфіската нашого щоденника в цьому році.

— **Обовязки без прав.** Пишуть нам з міста: „Львовскі Обивательскі Комітет помочі голодним і безробітним" розіслав уже всім власникам домів листи збірок з тим, що власники обовязані збирати жертви від всіх своїх комірників, без огляду на їхню віру чи національність. Згаданий Комітет сягає, як бачимо, до кишень Українців, хоч не уважав за вказане видати відозви і в українській мові, а й у самому тому Комітеті нема ні одного Українця на кількадесять членів Поляків і Жидів, навіть рабінів... Обовязком українських членів міської ради запротестувати проти такої політики міських верховодів навіть у цій гуманітарній акції, а наші люде нехай памятають, що між нами є найбільше голодних і безробітних і їм слід в першу чергу помогти.

— **З документів часу.** Starostwo w Krośnie L. 67083, Krosno, dnia 20/I. 1925. Wielebnemu Ks. Stefanowi Szałaszowi, gr. kat. administratorowi w Myscowej do wiadomości. Starosta Rappe. — Rejestr karny. Przekroczenie rozp. Min. spr. wewn. z dnia 16/9 1875 Nr. 1., popełnione przez wystawienie wyciągu metrykalnego w języku ruskim. Obwinionego zasądza się po myśli § 7 rozp. z dnia 20. 9. 1854 na grzywnę w kwocie 20 z. na rzecz funduszu ubogich gminy Myscowa ewentualnie na karę aresztu przez dni 2. Od tego orzeczenia wolno wnieść rekurs do Województwa przez tut. Starostwo w ciągu dni 3 licząc od dnia następującego po dniu doręczenia tego orzeczenia. Krosno dnia 20. I. 1926. — На внесений рекурс о. Шалаш одержав знова отсе письмо: Starostwo w Krośnie L. 6265/3, Krosno dnia 23. lutego 1926. Do Wielebnego Księdza Stefana Szałasza, gr. kat. administratora w Myscowej — Orzeczeniem Starostwa z dnia 20. stycznia 1926. — skazano Wielebnego Księdza Proboszcza na podstawie § 7. rozp. ces. z dnia 20. kwietnia 1854, Dz. u. Nr. 96, za przekroczenie postanowień rozp. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 16. września 1875 Nr. 1. — popełnione w roku 1925 przez wystawienie wyciągu metrykalnego w języku ruskim na grzywnę w kwocie 20 złotych przypadającą funduszowi ubogich gminy Myscowej — ewentualnie na karę aresztu przez dwa dni. Urząd Wojewódzki reskryptem z dnia 16 lutego 1926. L. AD 2773 ex 1926 nie uwzględnił rekursu Wielebnego Księdza i zatwierdził zaczepione orzeczenie co do winy i kary z powodów w niem przytoczonych — zmieniając podstawę prawną o tyle, że Wielebny Ksiądz dopuścił się przekroczenia art. 1. ustawy z dnia 31. lipca 1924, Dz. ust. Rzp. Nr. 73, poz. 724, popełnione przez sporządzenie dla zarządu szkoły w Myscowej wykazu dzieci urodzonych w roku 1918 w języku ruskim, zaś sankcja karna tego przekroczenia mieści się w rozp. min. z dnia 30. września 1857 Dzp. Nr. 198. Od tej decyzji w myśli § 3 rozp. [illegible] z drugi

Повчаючі цифри.

Німецькі школи в Чехословаччині й українські під Польщею.

(*k*) Нам, позбавленим за останні роки всіх довголітніх надбань на полі рідного шкільництва, яке зведено нині до парусот народніх і кількох середніх шкіл, українських більше з імени, як по суті і змістові виховання — цікаво поглянути часами на шкільництво народу, що дякуючи мировим договорам найшовся в подібному положенні, що й ми. Маємо тут на думці чеських Німців, що в силі трьох з половиною міліонів душ опинилися в чехословацькій республиці.

Як представляється сьогодня німецьке шкільництво в чеській державі? Розвивається воно, чи виявляє тенденції до упадку? Чи може вже цілком винищене, зліквідоване — на подобу українського шкільництва в Галичині й на Волині, не згадуючи вже про Холмщину й Підляше, де затерто всякий слід по українських школах, що так гарно зачали були розвиватися підчас австрійсько-німецької окупації, а ще більше в часі недовгої приналежности тех земель доУкраїнської Держави?

Кілька цікавих, дуже повчаючих цифр про німецьке шкільництво в Чехословаччині подав недавно чсл. міністр освіти проф. д-р Срдінко у формі інтервю справоздавцям чеських газет. Наводимо з цього інтервю найважніші дані й цифри, які дуже добре ілюструють стан і положення німецької школи в чсл. республиці. Завначуємо, що ці цифри дотичать тільки трьох головних складових частин Чехословаччини, а саме Чехії, Моравії і Шлеська, в яких німецьке населення живе більше або менше збитою масою. Словаччини й українського Закарпатія тут не наводимо — хоч там також є трохи німецьких шкіл, — бо Німці в цих обох краях є тільки дрібною, дуже розпорошеною меншістю.

В цьому шкільному році — заявив міністр Срдінко — записалося до публичних народніх шкіл у Чехії, Моравії і Шлеську 892.205 дітей. Всіх шкіл було 8.908 з 23.663 клясами. З того чеських шкіл було 5.752 (64·57 проц.) з 16.229 клясами (68·58 проц.) і 605.815 учнями (67·9 проц.). Німецьких шкіл було 3.081 (34.58 проц.) з 7.185 клясами (30·38 проц.) і 276.153 учнями (30·95 проц.). На одну чеську школу припадає пересічно 105 дітей, на німецьку школу — 89 дітей. В одній чеській клясі (відділі) було пересічно 37 дітей, в одній німецькій клясі — 38 дітей.

Число публичних виділових шкіл у Чехії, Моравії і Шлеську виносить 1.382 з 5.508 клясами і 250.23) учнями. Чеських виділових шкіл було 987 (71·41 проц.) з 4.047 клясами (73·46 проц.(і 186.358 учнями (74·47 проц.). Німецьких виділових шкіл було 393 (28·43 проц.) з 1.451 клясами (26·34 проц.) і 63.314 учнями (25·30 проц.). На одну чеську виділову школу припадає пересічно 188 учнів, на одну німецьку — 173 учнів. На одну клясу (відділ) в чеській виділовій школі припадає пересічно 46, на одну німецьку клясу — 43 учнів.

Так представляється на основі авторитетної заяви мін. Срдінка шкільництво німецької національної меншости в чеській державі. Хто уважно перечитає подані вище цифри, той вичитає в них тенденцію чеського уряду в його шкільній політиці, яка форитує чеську школу коштом німецької, особливо щодо виділових шкіл (отже дещо вищих) і щодо клас. Бо німецьке населення, що творить у цих трьох країнах понад 35 проц. загалу мешканців, має всюди менший відсоток шкіл і клас, якби йому належалося. Але чеський уряд може на своє оправдання сказати, що німецьких шкіл є тому менше, бо природний приріст німецьких дітей зменшився в порівнанні з приростом чеських дітей (усе те наслідком того, що значно більше батьків-Німців згинуло у війні, як батьків-Чехів, а також наслідком нужди в гористих німецьких околицях Чехії). Всеж таки, не дивлячись на тенденції чеської шкільної політики у відношенні до нечеських шкіл, треба признати, що три і пів міліонове німецьке населення має забезпечене навчання своїх дітей в рідній мові — і то як по формі, так і по духу. Бо і німецьких шкіл є всеж таки подостатком, і вони гарно виінновані, і учительство в них чисто німецьке, підручники не такі скарикатуровані, як у нас, словом — школа виховує там громадян, що справді вчаться любити своє і шанувати сусідське, чуже.

Вдаватися в якінебудь порівнання з нашим положенням у ділянці шкільництва не думаємо з уваги на пресового цензора, який счеркує найлекщий натяк на ті „благодати", що впали на українську школу під Польщею. А втім — чи можна тут взагалі робити якінебудь порівнання?

Ще в 1917 р. появилася під редакцією Стан. Орловського брошура під написом: „Dziesięciolecie Wolnej Wszechnicy Polskiej. Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Kursów Naukowych 1906—1916". Ця брошура не була сконфіскована брутальними Німцями, тоді як брошуру В. Мудрого: „Боротьба за огнище української культури" сконфіскувала ліберальна влада демократичної Польщі.

Але вертаймо до брошури Стан. Орловського. Думка засновати польські наукові курси університетського рівня зродилася у резолюціях 1905 р. в гуртку польських учених і письменників з Дікштайном на чолі. Для їх ведення засновано 12. листопада 1905 р. Товариство Наукових Курсів у Варшаві, яке поставило собі за завдання: 1) поширювати вищу освіту і облекшувати наукову працю особам, що мають до того відповідне підготування, 2) поширювати знання серед широких кругів. Для сповнення цієї меги товариство мало улаштовувати систематичні виклади, практичні вправи (семинарі), засновувати наукові робітні, бібліотеки, музеї у Варшаві та инших містах.

Одночасно й незалежно від товариства повстав „Вільний відділ математично-природничий" при Музеї промислу і рільництва, який приступив до органiзованих курсів в характері автономної одиниці. В березні 1906 р. зорганізовано технічні курси. Одно і друге довершено перед легалізацією. В маю того року загальний збір членів признав інституцію Наукових Курсів за офіційно істнуючу після прийняття до відома, що управа виповнила всі дункові приписи, що вистарчало до легалізації на основі закону з 4. березня 1906 р. Небавом повстали гуманістичні та рільничі курси. В осени 1906 р., згідно з університетськими звичаями, розпочало академічний 1906—7 рік викладами в чотирьох виділах, придбавши реєстрацію статуту аж в листопаді 1906 р.

Ось так на протязі року повстала польська висока школа в Варшаві, як предтеча заснованого Німцями в 1915 р. університету і політехніки. Усі польські установи й університети, повідомлені з початком академічного року 1906—7 про

Вчора і нині.

Царська Росія є синонімом насильства, гноблення, визиску, придавлювання громадського життя, заперечування національно-культурних прав підбитим народам. І тому то вона розсипалася як старе, нікчемне порохно, і тому то, коли прийшов день відплати, ніхто не важився стати в обороні цеї тюрми народів.

ЛУКА ЛУЦІВ.

Притча про зерна пшениці.

Історія легенди про легенду.

(Продовження.)

Тут зазначу, що (на це звернув мені увагу проф. д-р О. Колесса на сем. української фільольогії в Празі) помилкою є думати, що з хвилею найдення джерела нашої притчі вона перестає вже бути біографічною даною Шевченка, як це думав Франко і Щурат. Хто не чув в нас притчі із вязкою прутів про значіння солідарности в сімї на сільських вічах — а притчу-ж цю находимо в казковій римській історії! Та в нашому випадку, як це частинно видно вже з огляду попередних праць і як ще покажеться, найстаршою редакцією цеї притчі є та, де вона звязана з Шевченком 1859, а всі инші походять або просто від неї (Сахер 1863), або посередньо через Сахера — автора анонімної книги „Польская эмиграція до и во время послѣдняго мятежа 1831—63", Вильно (1863) і Козьмин (1867).

Всі ці автори відносять це оповідання до гал. подій 1846 р., як це вперше зробив автор книжки „Polnische Revolutionen". Нам дивно, що Франко не міг вирішити питання про час написання, чи можливо остаточної редакції цієї книжки, бо зараз в „Передмові" її читаємо: „Der Verfasser der vorliegenden Skizzen war bei der Abfassung derselben ausschliesslich von dem Wunsche geleitet, Eindrücke, welche von Augenzeugen (?) während der polnischen Revolutionen von 1831, 1846 nnd 1848 in Galizien empfangen worden sind, als durch die gegenwärtige blutige Katastrophe (підкр. моє — Л.Л.) in Russisch-Polen, deren Rückwirkung auf Galizien nicht ausgeblieben ist, die Augen der Welt wieder auf polnische Zustände und Bestrebungen überhaupt... gerichtet ist". Ясно отже, що ці „Erinnerungen", коли не писані з якихось записок, то принайменше редаговані були аж 1863 року. Та про це нас переконує і сам зміст книжки, бо в останньому розділі її п. з. „Die Neuzeit" (ст. 369—386) читаємо про похід до Італії (1859), про жовтневий (1860) і січневий патент, а на самому кінці автор звязує своє оповідання знова з сучасним польським повстанням 1863 р. Таксамо сама книга Сахера свідчить, що її автор не „відбився геть від польського письменства" (другий аргумент Франка) — врештою, щоби стежити за емігрантськими виданнями і їх часто задержувати в себе, як це бачимо хоч би сьогодні, не треба мати особлившого інтересу до літератури, — хоч директор Сахер, котрий всіма силами старався спинити й культурний розвиток Чехів, був „досить освічений", як признає А. Дені (Čechy po bílé Hoře. II., стор. 335.). Він навіть 1852 р. дав себе вибрати до управи чеського „Народнього Музею", звідки зумів усунути Палацького і переперти вибір вигідного для уряду президента. (ibidem, ст. 357.)

А що Сахер, маючи перед собою притчу, прикладену до Шевченка, так „недоладно і попутано" приложив її до Сікорського, поясніюється тим, що він вмисне так скарикатурував її, щоби ще більше осмішити свойого героя. Франко вірно писав, що „спомини" його мають характер памфлету. Заставивши Сікорського кинути овес і пшеницю (видно, що добре знав психольогію польської шляхти!), додав зараз, що те все „не зробило більшого враження"; а російський його компілятор писав, що „крестьяне на счетъ зеренъ замѣтили, что все таки отъ пшеничныхъ зеренъ выраcтаетъ пшеница, которую и слѣпой различитъ отъ овса!"

Сахер отже міг користуватися статтею „O stosunku..."; та цікаве тут те, що ані „Przegląd-у rzeczy polskich" ані окремої з нього відбитки нема в празьких публичних бібліотеках. Одначе є її сліди, які вказують, що вона вже 1862 р. була в Празі. В літомиськім журналі „Obrazy života", рік IV., 1862, (ст. 117—118 і 128) є стаття „Z Ukrainy", під котрою є підписаний К. С. (проф. Юр. Горак каже, що це Кароль Сабіна, Národopisný Věstník československý X, 1915, ст. 154). Сабіна подає там „короткий і загальний нарис літературного українського життя", як сам пише, „щоби звернути увагу читачів на цей елемент, мало знаний і так занедбуваний, а все таки вельми важний в історії літературного розвою словянських народів" (123). Головним джерелом його студії була стаття „O stosunku Ukrainy do Polski". І так, подавши характеристику української школи в польській літературі докладним перекладом згаданої польської статті (Сабіна, ст. 117; „Життє і Слово", ст. 332), дає характеристику Костомарова й Куліша також за польським дописувачем, а про Шевченка починає писати тими словами: „Ševčenko též chodil mezi lid, bratřil se s ním, pil v krčmách, ale byl více sám básníkem než sběratelem... Jeho básně jsou psány výborným a čistým jazykem ukrainským, mají do sebe ráz čistě národnosti, jsou namnoze velkolepé a bujdámskou živostí pronikavé". Я з розмислом навів це в чеськім оригіналі, щоб ясно було, що є це дослівний переклад вже знаної нам польської статті. Тепер чеський автор повинен був подати цю притчу про пшеницю, одначе певно з цензурних оглядів викинув її і писав, що „багато його (Шевченкових) поезій, особливо тих, де представляв відносини до „Москви", досі не є друковані, бо там Шевченко „просвічував і поучував" народ про відносини, про котрі в Росії „можнаб порадити мовчати". Біографічні дані про К. Сабіну вказують нам, що він і Сахер могли послугуватися навіть тим самим примірником польської статті.

(Докінчення буде).